

Zakon o odškodovanji za neopravičeno prestane kazni.

(Konec.)

Ko smo tako z glavnimi potezami pojasnili vprašanje o odškodbi za neopravičene kazni, govoriti nam je še na kratko, kako je temu ugodila poslanska zbornica v razpravi letos marcija meseca.

Kardinalna in najbolj prepirna točka zakonovega načrta bilo je vprašanje, ali ima država pravno dolžnost odškodovati, ali pa se jej nalaga le primerno povračilo. Odobrila se je pravna dolžnost, izražena: „prikladna odškodba“ (entsprechende Entschädigung).

Odškodba pa se je postavila le za kazenski zapor; — izguba v časti in preiskovalni ali zavarovalni zapor se ne jemljejo v poštev. Odškoduje se izguba v „imetku ali pridobitku“, če jo utrpi nedolžni obsojenec po kazenskem zaporu. Izrecno pa je dodano, da ne more odškodbe tirjati, kedor je neopravičeno obsodbo nalašč sam zakrivil.

Pravica, tirjati odškodbo, pristojna po smrti obsojenčevi tudi njegovi soprogi, njegovim otrokom in roditeljema, če jim je kazen prikratila dolžni vžitek. Bolj oddaljeni sorodniki in takozvani „smejoči se“ dediči so po tem takem izločeni. Pravica do odškodbe premine v treh mesecih od tedaj, ko jo je bilo po zakonu moči tirjati.

Priznati je odškodbo, če se obnovi kazensko postopanje, a potem ustavi, če se obtožba končno zavrže, obdolženec oprosti, ali če se spozna na nižji kazenski stavek; v le-tem slučaju se odškoduje le za neopravičeno prestani del kazni.

Druga jako prepirna točka bila je ta, kako uravnati postopanje, po katerem se ugotovlja odškodba. Odobreno je naslednje postopanje.

Zahtevati in po moči določiti je odškodbo s pismeno vlogo ali po zapisniku pri onem kazenskem sodišči, katero je spoznalo

v prvi inštanci, da je obnoviti postopanje. Nadalje veljajo tu načela o neprepirnem postopanju, če ta zakon kaj drugega ne veleva. Kazensko sodišče mora obvestiti državnega pravdnika in to tudi tedaj, če se zahteva stavi pri okrajnem sodišči. Sodišče pozveduje in ugotovlja odločujoče okolnosti po smislu neprepirnega postopanja. Ko so pozvedbe završene, dovoljeno je strankam, da spise pregledajo. Tožitelj ima pravico izjavljati se, da utemelji svoje predloge; za njim pride državni pravdnik s protivno izjavo. Če se predlagajo in vršijo dodatne pozvedbe, onda pride za izjavo zopet protivna izjava.

Ugoditi je moči uže v tem stadiju tožitelju, to seveda na predlog državnega pravdnika po pravosodnem ministerstvu. Če se to ni zgodilo, predlože se spisi višjemu sodišču, katero lahko spozna, da naj se vrše še kake pozvedbe, ali pa odloči dan za ustno obravnavo, h kateri se pozoveta tožitelj in nadpravdnik. Pri tej obravnavi zopet lahko spozna višje sodišče, da je treba še to in ono pojasniti; potem nadaljuje obravnavo ter izreče svojo sodbo. Višje sodišče ni vezano na dokazna pravila in ukrene tedaj, kedar se visokost škode ni zadostno dokazala, bodisi da je to bilo nemožno ali pa nerazmerno težavno, povračilo po primernem spoznanju. Nepravno plačane denarne kazni in stroške poravna država v vsem znesku.

Proti razsodbi nadsodišča dopuščen je vzklic do najvišjega sodišča z izvodom in protivnim izvodom. Najvišje sodišče samo tudi lahko še ukrene pozvedbe, razsodi pa v ustni obravnavi, h kateri se pozoveta tožitelj in generalni prokurator. Za nadaljnje postopanje veljajo isti predpisi, kateri za višje sodišče, in moči je torej tudi še v obravnavi določiti nadaljnja pozvedovanja.

To takisto določeno postopanje vidi se nam za tožitelja prava „via crucis“ in po pravici se je v poslanski zbornici silno pobijala ta uravnava. Navajalo se je, čemu treba, da višje sodišče razsoja tako, kakor prva inštanca, če se preje ni ugodilo tožitelju. Ako se pripozna prvemu sodišču toliko zaupanja in objektivnosti, da lahko ukrene obnovo postopanja, zakaj bi ne moglo določiti tudi odškodbe same. Potem: čemu pred višjim sodiščem javna ustna obravnavo? Kaj naj v njej tožitelj, oziroma državni nadpravdnik še navaja, če se je uže vse ugotovilo pri pozvedbah v prvi inštanci, če je uže tu bila tožitelju in zastopniku

erarja prilika dana, da določita v izjavi in protivni izjavi svoje stališče. Ta dolga pot s svojimi izjavami in pozvedbami ter vsakovrstnimi pojasnili kaže se pa tem manj prilična, če se pomisli, da odškodbe, ki se bodo prisojevale, v obče niso velike. Izkušnja vsaj to uči v onih državah, kjer uže imajo take zakone. Naj tu za primero le navedemo zneske, kateri so se pripoznali od 1875—1880. leta v kantonu Curiškem:

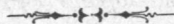
Leta 1875.	13	obdolžencem	144	frankov
„	1876.	19	274	„
„	1877.	18	448	„
„	1878.	19	321	„
„	1879.	25	486	„
„	1880.	27	512	„

vkupe torej v šestih letih 121 obdolžencem 2185 frankov.

Naj omenimo še prehodne določbe zakonove. Po tej je zakon uporabljati pri obsodbah, ki so se storile pred njegovo veljavnostjo, le tedaj, če se je po nastopu veljavnosti obnovljeno kazensko postopanje rešilo obsojencu v prid. Tudi ta določba se je izpodbijala in nam se vidi, da po pravici s stališča prakse. Po takšni določbi nimajo oni, ki so pred veljavnostjo tega zakona dosegli obnovljeno postopanje in spoznanje nekrivde, nikake pravice do odškodbe, in vender so uprav ti težili na obnovo iz bolj idealnega razloga, da se spoznajo nedolžnimi, ne da bi jih mikala kaka odškodba. Oni pa, ki so bili pred veljavo zakona obsojeni in izposlujejo obnovo ter oproščenje po veljavi njegovi, imajo pravico zahtevati odškodbe. Ali se ni po pravici bati, da bodo prihajali oni, katerim je čast in dokaz nedolžnosti malo mari, a bodo zahtevali obnove zato, ker jim je pričakovati odškodbe? Predlagalo se je torej, da naj zakon velja jedino le za sodbe, storjene potem, ko stopi v moč, in naglašalo uže omenjene praktične momente, zraven pa tudi še to, da se pravotvorni vpliv zakonov ne more raztezati na sodbe, katere so se storile in izvršile, predno je nastopila ta pravotvorna moč.

Tak je načrt zakonu, ki ga je odobrila poslanska zbornica. V gospodski zbornici se je bati, da se bode v bistvenih točkah pobijal, in tudi to ni izključeno, da ga pomori slana koncep zborovanja, kar se je jednakemu zakonu dogodilo uže leta 1885.

Dr. F.

Ako se vložita istočasno prošnja za odpis in prošnja za vknjižbo zastavne pravice, kako je postopati glede prednosti?

(Odgovor na 4. pravno vprašanje v „Slov. Pravniku“ 1890, št. 3.)

II.

Za presojo zemljeknjižne prošnje odločilen je v formalnem in v stvarnem oziru po § 93. zak. z dne 25. julija 1871, št. 95 drž. zak. trenutek, kedar se odda prošnja zemljeknjižnemu sodniku. V trenutku, ko se vloži prošnja za vknjižbo zastavne pravice, obremenjeno je torej celo posestvo, — in zemljeknjižnemu sodniku presojati je istočasni prošnji za odpis in za vknjižbo zastavne pravice s tega stališča.

Naravnim pôtem rešilo bi se vprašanje tako, da se ugotovi prošnjama, a uradno zaukaže, naj se vknjiži tudi pri odpisanem posestvu kot sovložku zastavna pravica gledé istočasno vložene prošnje za vknjižbo zastavne pravice.

Ta rešitev pa je protivna zakonu in tudi nazorom, po višjih sodiščih dognanim.

Občni zemljeknjižni zakon veleva namreč v § 85., odst. 2., da je določiti natančno v zemljeknjižni prošnji, kaj da naj se vknjiži. Temu zakonu se pa tukaj ne ustreza, ker se ne zahteva, da bi se istočasno naprosena, oziroma uže pridobljena zastavna pravica prenesla tudi na zemljišče, katero je odpisati. Ker pa zaradi navedenega zakona ni smeti vknjiževati, oziroma prenašati brez določene zahteve strank uradnim pôtem, a zemljeknjižni upnik tudi ne privoljuje, da bi se odpisale parcele brez bremena iz istočasne prošnje za vknjižbo zastavne pravice: onda je dosledno sklepati, da se prošnji za odpis ne ugodi, da se pa zastavna pravica vknjiži.

Gledé formalnega poslovanja z istočasnim prošnjama pa določa § 103. zemlj. zak., da se dnevu vložbe dodá izraz „istočasno s št. —“, in to je kažipot postopanju, ki more slediti ter klicati civilnega sodnika, da razsodi konečno zagonetko.

Ker se prošnji za odpis parcel ne ugodi, tako je po smislu § 99. zemlj. zak. zabeležiti to pri glavnem posestvu, a ta zabeležba varuje prosilca za odpis, da se mu ne godi krivica, ker mu ostanejo izza trenutka vložene prošnje vse pravice, ako po

civilni pravdi, katero mu določa § 63. zemlj. zak., istočasnemu prositelju dokaže, da je imel pravico zahtevati odpisa parcel brez bremena zastavne pravice, ki se je dovolila nasprotniku, oziroma istočasnemu prositelju.

Če pa dovoli zemljeknjižni sodnik odpis parcel brez bremena, tako vzame upniku zastavno pravico glede odpisanih parcel, in s tem ruši določbo § 93. zemlj. zak., ker zabeležba istočasnosti pri dnevi vložitve prošnje ne daje upniku nikake pravice do odpisanega posestva in treba mu je še-le s pravdo iskati pravice. To pa ne more biti smoter zemljiški knjigi, ki je poklicana v prvi vrsti, da ščiti kredit posestva.

—2.

III.

Odgovor na to vprašanje v št. 4. „Slov. Pravnika“ ne rešuje ugodno pravne zastavice rekoč: dovoliti je obe prošnji.

Če se to zgodi, treba je izvesti šestero vpisov. Najprej se odpišejo parcele in pripišejo drugi vlogi ali vpišejo v nov vložek, — to brez nove zastavne pravice; potem se mora ta isto zgoditi, obremenivši odpisani del z zastavno pravico. Nadalje moraš vknjižiti zastavno pravico na prvotno celotno zemljišče in prenesti jo na odpisani del; potem je vknjižiti zastavno pravico na celotno zemljišče, ne da bi se prenesla na odpisani del. Ta čvrti vpis se mora zgoditi zato, ker sta se dovolili obe prošnji in nobeni ni dana prednost pred drugo. Pri zvršilu se vpisovanje glede na različne liste zemljiške knjige še podvoji. — K tej štirikratni vpisbi pa prideta še vsaj dve zabeležbi istodobnosti.

Desetkrat bo torej zemljeknjižni vodja moral potegniti opredelno črto. Koliko mora pisati potrdil o vpisu, to ne spada semkaj, ker se stvar ne razpravlja zaradi tega, kaj dá manj dela.

Tega pa ni nič treba. Tabularni sodnik naj se odloči za odpis brez bremena, ki ga naj dá zvršiti, — ali pa za vknjižbo zastavne pravice pred odpisom in naj dá to zvršiti, ne pozabivši niti tu niti tam, da je zabeležiti istodobnost. Stranki bodeta videli v odloku, kaj se je ukrenilo, in lahko se preverita v zemljiški knjigi, kakšno je zvršenje odlokovo. Katera bode tožila, katera bode tožena, to je njijna briga, in odloči naj to, če je mnenje različno, sodeči sodnik, kakor mu bode soditi pri-

mernost izbrane vknjižbe, oziroma pravice, nastale strankama iz dotične vknjižbe.

Vsekakor pa naj tabularni sodnik reče jedno ali drugo, saj je pravnik, dočim bi sicer zadostovalo, če bi bil izprašan zemljeknjižni vodja.

Sedaj le še miglje, na katero stran odločiti se. Dokler moja lastnina nima bremena, lahko ž njo počenjam (v zakonitih mejah), kar mi drago. Bremena del, odpisu namenjeni, ni imel, ko sem prosil odpisa; dovoliti je torej in izvršiti odpis. Knjigovodja pa ima tá-le posel: 1.) pri zemljišči št. 7 kat. občine H. zapiše v listu A, da se parceli št. 480 in 481 odpišeta in pripišeta zemljišču št. 103 v isti zemljiški knjigi (ali ustanovi se zá-nja nov vložek št. 540); 2.) pri zemljišči št. 103 pripiše v listu A imenovani parceli (ali zapiše ju na nepopisani list A vložka št. 540); 3.) na vložek št. 7 vknjiži (istodobno zaprošeno) zastavno pravico v listu A in C; 4.) zabeleži v listu C istodobnost prošnje za odpis in prošnje za zastavno pravico.

—8.

Ovira li zabeležba nameravanega odpisa parcel po smislu § 3. zak. z dne 6. februvarija 1869, št. 18 drž. zak., eksekucijo glede teh parcel v iztirjanje *pozneje* zastavno-pravnih vknjiženih tirjatev in za koliko časa?

(Odgovor na 5. pravno vprašanje v „Slov. Pravniku“ 1890, št. 3.)

II.

Rešitev vprašanja o § 3. zak. z dne 6. febr. 1869, št. 18 drž. zak., priobčena v zadnjem „Slov. Pravniku“, utegne biti napačna. Nego sodimo, da je na vprašanje: „ovira li zabeležba nameravanega odpisa po smislu § 3. l. c. eksekucijo in za koliko časa?“ — kratko in brez razlike odgovoriti: Le-ta zabeležba ne ovira eksekucije v nikakeršnem oziru.

Uže „a priori“ je zaradi pravne varnosti in realnega kredita umestno zahtevati, da se vrši vsakatera eksek. dražba na gotovi, formalno-pravno nepremeljivi stvarni podlogi. Nazori pa, ki jih podaje rečeni odgovor, protivni so tej zahtevi z jako nenaravno smerjô.

Po ondešnjem mnenji bi kupec, ki pridobi posestvo po sodni dražbi, sodni cenitvi in javnoknjižnem stanji, za časa prodaje nikakor ne znal, kaj da je kupil, in pojasnila bi mu še-le poznejšnja usoda obseg pridobljenega zemljišča. Zavisela bi ta usoda od slučajnega ugovora ali ne-ugovora upnikov zoper nameravani odpis, od izreka sodnikovega, je li ugovor veljaven ali neveljaven, naposled od manj ali bolj točnega izbrisa zabeležbe, kateremu v zakonu ni predpisan nikakeršen ròk. Zavisela bi pa dotična določba celo od poljubnosti eksekutove. Kajti eksekut bi lahko tedaj, ako nihče ni ugovarjal, še-le po preteklem róku §-a 3., oziroma po dražbi vršil nameravano odprodajo, ker se zabeležba dovoljuje, ne da se navede kupec.

Očividno pa bi se s takim tolmačenjem dražbenega čina ne oškodoval samo lahkomišelni kupec, nego krati se tudi — ker vsak ponudnik bržkone vzame v poštev vrednost dvomnih parcel — realno skupilo masi v škodo. Tako pa bi bili prikračeni jednako kot poznejšnji, lahko tudi sprednji upniki. Kajti — in to pomnimo — tabularni upnik, ki poda ugovor proti odpisu, izreka s tem, da si hoče ohraniti zastavno pravico tudi glede parcel, ki se nameravajo odpisati. Sedaj se pa n. pr. eksekut-posestnik premisli ter opusti prodajo, ali pa, kupec opusti odpis: parcele ostanejo in pridejo v last ponudniku, kateri zanje — ker je dražba bila za časa obstoječe zabeležbe — znabiti ni obljubil niti novca nad vrednost ostale zemljiške vsebine. Kaj bi pri tem hasnil upniku ugovor? A kaj še le, če bi se v posameznem slučaju zabeležba tikala večjine vtelešenih parcel?!

V pojasnilo bodi nam konkretni primerlje: Posestvo, ki pride za iztirjanje tirjatve, dne 2. februvarija eksekutivno vknjižene, na dražbo dne 1. maja, obsega deset parcel, cenjenih 1000 gold. Glede osem parcel, v ceni 800 gold., zabeležil se je nameravani odpis dne 1. februvarija, a za upnike poteče (z ozirom na uradno potezanje, na ovire vročila) ròk še-le dne 15. maja. Nihče do dražbe ne vloži ugovora. Ponudniki, vedoč, da se osem parcel, ako ni ugovora, lahko odpiše vzlic dražbi, računali bodo gotovo vrednost zemljišča le 200 gold. in ravnali se po tem. Recimo, dražba se dovrši za 300 gold. skupila, tedaj pa se oglasijo ugovorniki, ali tudi le samo jeden, in konec je: — vse parcele ostanejo kupcu dražbenemu! Ako bi pa upniki

ne podali ugovora, onda pripadejo parcele kupcu eksekutovemu, ki jih more odpisati na sebe. Upnikom torej izpodleti pokritje na ta ali oni način!

Posledice takega postopanja bile bi pač res prejasne, in ni treba še več govoriti o njih. Omeniti hočemo le, da tudi razlika, „je li prednji upnik ali poznejšnji upnik vpeljal eksekucijo,“ nima v zakonu podloge, niti v sodnem redu niti v materialnem pravu, in obrazložiti se nikakor ne da iz § 3. zak. z dne 6. februarja 1869, kateri povse kaj drugega ureduje, nego dražbeno postopanje.

To pa nas vodi na zakonovo stališče in k tolmačenju zakona samega.

Večkrat omenjeni § 3. l. c. — v primeri s §§ 1. in 2. ibid. — piše, kako ravnati, ako hoče posestnik zemljišča uvesti bremenoprosti odpis posameznih parcel. § 1. zakona govori o odpisu s prenosom „vseh stvarnih pravic, in sicer zastavnih pravic kot vkupnih zastav.“ Jasno je, da so „stvarne pravice“ po smislu § 1. le bremena, ki obtežujejo posestvo, torej: zastavne pravice, služnosti, zakupne pravice i. t. d.: ne pa tudi lastninska pravica, — ker to bi bila gola nesmisel. Jednako kot § 1. omenja § 3. vpisov „stvarnih pravic, ki ne morejo odpisa ovirati.“ Interpretacija po § 6. obč. drž. zak. je pač brezdvomna. Pomen besedama „stvarnih pravic“ namreč tudi v § 3. ni drugačen, nego v § 1., in torej ne izrekata drugega, nego to, da poznejšnja bremena (vpisi zastavnih pravic in dr.) ne morejo ovirati odpisa. Zakon z dne 6. febr. 1869 se nikakor ne vtika v stvarna pravila o zemljejknjižni lastnini. Integrujoč del in recimo, formalen dodatek k § 11. zemlj. zak. ureduje jedino le načine, kako da je moči sestavine zemljišč odpisovati, ne pa kaj in kedaj je to moči.

Poslednje določuje zemljejknjižni zakon v zvezi z materialnim pravom. Osebito izreka § 72. zemlj. zak. glavni propis: „zabeležba eks. prodaje ima nasledek, da poznejšnji vpisi proti dosedanjemu lastniku dajó pravico samo v slučajih, ako bi se dražba razveljavila.“ Temu pravilu gotovo ne deroguje zakon z dne 6. februarja 1869, — uže zaradi tega ne, ker je starejši od zemlj. zakona. Jednako § 21. zemlj. zak. govori o „zemljejknjižnem predniku“. Ozrmo se pa tudi še na § 440. obč.

drž. zak., ki nam je znamenit kašipot. „Ako je lastnik prepustil zemljišče raznim osebam, pripada ono tistemu, ki preje prosi vknjižbe.“ Lastnik A n. pr., ki je prodal B-u od svojega posestva parcelo št. 150 meseca januarija, dá 1. februarija zabeležiti odpis po smislu § 3. Nekaj dnij potem proda isto parcelo drugemu kupcu C, in le-ta prosi nemudoma odpisa (sc. s prenosom bremen). Bode li zemljeknjižni sodnik odbil to prošnjo? Gotovo ne. Po preteklem ugovornem roku vloži tudi B prošnjo za odpis, — ta pa se zavrne. In to sicer z vso pravico in po nikakem protivno §-u 3, — kajti, in to je zopet pomniti, zabeležba odpisa, ki se je v korist B-u vršila na prošnjo lastnikovo (gl. § 3. v začetku), ne izraža ničesar o kupcu in ne omejuje odpisa, kolikor se tiče osebe. Nego vsakedor, komur A dotično parcelo proda, sme jo odpisati ter sklicevati se na napominano zabeležbo.

Gotovo torej zabeležba po § 3. ne ovira prodaje in oziroma odpisa parcele na podlogi navedenega kupa, in tega niti tedaj, ako bi bile ob enem ž njo prodane tudi še druge sestavine, ali celo vse posestvo. Odločilna je tu — pridobiti lastnino — jedino prednost prošnje za odpis § 440. l. c. Iz tega pa je sklepati samo po sebi, da eksekutivna dražba, kot posilni kup, ki ga vrši javna avtoriteta, in njena zabeležba po smislu § 72. zemlj. zak. ne more imeti manjšega učina, in da nje torej tudi ne ovira zabeležba nameravanega odpisa.

Naposled bi utegnil kedo ugovarjati znabiti še, da je ta naša razlága za slučaj, ako se je dražba vršila zaradi tirjatve, ki je bila vknjižena pozneje nego zabeležba, vender-le protivna naredbi, „da poznejšnji vpisi (četudi „brena“) ne morejo ovirati odpisa.“ A to je, kakor jasno, le navidezno. Vpis, ki se je vršil po poznejšnji vknjižbi zastavne pravice, istinito ne brani kupcu odpisati dotične parcele; nego odpisu po dražbi protivne so lastninske stvarne razmere, ki jih provzroča dražba kot pravosodni čin za-sé — ne glede na osebo upravičenčevo in na vknjižbo, zaradi katerih se dožene.

Povse torej je odgovor na vprašanje, ki je stavljeno, opravičen: da zabeležba nameravanega odpisa ne ovira eksekucije v nikakem oziru.

Pravila za slovensko uradovanje.

VIII. *)

Slovenske vloge pri c. kr. finančnih uradih.

(Prezid. ukaz c. kr. finančnega deželnega ravnateljstva v Gradci z dne 15. marcija 1862, objavljen v prilogi k ukaznemu listu za službeno področje c. kr. avstr. finančnega ministerstva.)

Za nekega slučaja se je pripetilo, da se je pravna listina, pisana v slovenskem jeziku, prijavila zaradi odmere pristojbin c. kr. davčnemu uradu, a ta jo je odbil z odlokom, pisanim na nemškem jeziku, rekoč, da urad doslej še ni dobil ukaza, naj sprejema listine, pisane v slovenskem jeziku. Takšno postopanje ne kvari samo bistva, ampak tudi obliko narodnostnega načela, ki je vsprejet v osnovni zakon. — Po naredbi vis. c. kr. fin. min. z dne 12. marcija 1862, št. 12854 746, se ukazuje, da je brezodporno sprejemati vse vloge, pisane na deželnih jezikih, v vseh okrajih s čisto slovenskimi ali s pomešanimi prebivalci; prav tako je strankam odloke izdajati v tistem jeziku, v katerem je pisana vloga. To, da uradniki ne znajo deželnega jezika, ne sme ovirati te, se posebno v davčnih rečeh uže po državniški modrosti zapovedane naredbe; če bo treba, onda se bode skrbelo z uradne strani za premestitev uradnikov, da bode potem pri uradih v imenovanih okrajih vsaj jeden izmed višjih uradnikov tudi zmožen nenemškega deželnega jezika v govoru in pisavi.

V Gradci, dne 15. marcija 1862.

Od prezidija c. kr. fin. dež. ravnateljstva.

*) Glej št. 11 „Slov. Pravnika“, 1889. 1.

Iz sodno-zdravniške prakse.

Piše med. dr. Fran Zupanc.

(Dalje.)

Vzrok, da nastane smrtna poškodba.

Določilo § 129. avstr. kaz. pr. r. slove: „Kedar se zapazijo poškodbe, pretehtati je sosebno: 1. ali so bile pokojniku po dejanji koga drugega zadane . . .“ Uže poprej so bila navedena nekatera znamenja, iz katerih nam je moči sklepati, s kakšnim orodjem in na kakšen način je bila storjena gotova poškodba; pozneje, in sicer govoreč o poškodbah v posameznih delih trupla (v njihovem sedeži), imeli bodemo priliko, podati še druge opore v tej reči. Tako za sedaj razmotravamo zgol samomor, navedemo razlike med njim in različnimi usmrtitvami, konečno tudi v kratkem opišemo tiste preiskave, katere lahko z zdravniškega stališča pripomorejo, bodisi da se zve zlodejec, bodisi da se razjasné posebne okolnosti slučaja.

Samomor.

Po izkušnji uže znamo, kako pogostem se vrše samomori; statistika nam pa še pove, da njihovo število narašča od leta do leta, in da vzrok temu ni le to, ker je sploh čedalje več prebivalstva, nego ga je iskati tudi v drugotnih razmerah. V primerno pogostnih slučajih, ko gre za to, je li nam opraviti s samomorom ali pa s silovito usmrtitvijo drugega, nikakor ni odveč, ako, presojojoč silovite načine smrti, ne preziramo tudi gore navedenega faktorja, da se namreč samomori vedno množijo bolj in bolj. Statistika celih držav kaže, da med samomorci prevladuje prav zdatno moški spol. Vzrok je nekaj ta, ker je ženska navadno duševno in telesno slabejša od moža, ker nima tolikanj krepkobe, ker je bolj krotka in potrpežljiva, sosebno pa, ker je ona v boji za obstanek navadno odločena bolj v stran in nanjo zaradi tega vkupno manj močno vplivajo momenti, katerih naval tako pogostem pojedinca napoti, da si sam življenje konča. Dokazano je nadalje statistično, da se jih največ umori samega sebe v dobi med 40 in 50im letom, torej v času, kedar

je sicer dosežen življenja vrhunec, kedar se pa tudi najbolj kopičijo skrbi za svoj in svoje rodbine obstanek, v času, ko čestokrat zavlada treznost, ki nam kaže vrtoglavi prepad med tem, kar smo dosegli, in med upi, ki smo jih gojili za mladosti, med trudom in delom tu, med konečnim uspehom tam. Primeroma mnogo samomorov nahajamo v mladostni dobi in to se da razlagati odtod, da v mladih ljudeh uže itak nadvladujejo strasti in nagoni, sosebno zaradi spolskih vplivov, da je mladina zelo poželjiva veselja, — momenti, kateri tudi provzročujejo, da po velikih mestih prav ta doba kaže največje število samomorcev. Tudi doba pred doseženo spolsko godnostjo ne izključuje samomorov; to dokazuje precej zdatno število samomorov v otrocih. Ustrelil se je 12letni dečko zaradi nepovoljnega šolskega pričála; 13letna deklica ustrelila se je zaradi — nesrečne ljubezni; in Durand-Fardel pripoveduje o 9letnem dečku, ki se je usmrtil v tugi, da mu je ptiček poginil. Redno so torej uprav malenkostni vzroki, ki take otroke nagnejo v samomor; tukaj torej ne gre v čisli jemati splošnega pomena, ki ga ima samomor, nego onega, ki ga je imel vzrok za dotičnega otroka, in treba se ozirati na to, da morejo taki, za odrasle povse malenkostni vzroki dovesti uže do naglega dejanja otroke, sosebno ako so zelo razdražni. Število samomorov hitro narašča do 50ega leta, a poznejša leta krči se še hitreje; to ponehavanje pa ni absolutno in razlagati je od tod, da se je v starosti število pojedincev sploh zdatno zmanjšalo.

Izkušnja uči nas nadalje, da nadvladujejo nekateri gotovi načini samomora prav zelo nad drugimi načini. Dokazano je statistično, da se največ samomorcev obesi, za temi je največ takih, ki se utopijo, a potem takih, ki se ustrelijo. Ženske se zopet rajše utopijo, nego li ustrelijo, in le-to pripeti se v ženskah prav redkokrat. Vse to se dá razlagati odtod, da za vprvo navedene načine samomora ne treba posebnih priprav in pripomočkov, da jih je moči laglje zvršiti, da provzročijo naglo in gotovo smrt, da se splošno smatrajo kot taki, s katerimi so spojene najmanjše bolečine. Za druge načine samomora se mero-davni kažejo razni vplivi; to nam svedoči n. pr. statistika samomorov v vojakihi, koder je največ samomorcev, ki se ustrelijo, ker je njim strelno orožje najbolj pri rokah.

Prav tako tudi ne kaže prezirati vpliva, ki ga ima posne-manje; časih naraščajo samomori prav epidemično, čestokrat vrše se isti načini samomora na jednom in istem prostoru in pri otrovanji tudi z enakim strupom. Samomorec izbere si čestokrat jeden in isti most, s katerega skoči, da še celo na mostu isti prostor, kateri so uže drugi izbrali si v to pred njim, in skoraj v vsakem večjem mestu je najti prostorov, na katerih se bolj pogostem zgodé samomori, nego li drugod. Jako različni so najbližnji vzroki samomoru, in njihovega pomena, kakor smo povedali uže gore glede otrok, nikakor ne kaže presojati s sploš-njega stališča, nego treba si vedno predočevati razmere dotičnega pojedinca. Nedvomno usmrti se mnogo samomorcev, ko jim je zmeden um; motil bi se pa, kedor bi izvajal sleharen samomor od zmedenega uma. Osobito melanholična stanja obsegajo po-seben nagon v samomor, stanja, ki vzbujajo uže prav zgodaj, ne da bi se objektivno pojavljala bolezen, misel na samomor in ki morejo to misel tudi zvršiti, stanja, katera prav zaradi tega, ker ni bilo objektivno očividnih znamenj, niso bila spoznana ali pa bila prezrta. Znano je, da se v nekaterih rodbinah sosebno pogostem nahaja samomor in to kot delovito znamenje¹⁾ podedovanega razrodnega²⁾ duševnega stanja.

Čestokrat se kedo usmrti tudi zaradi telesnih nadležnostij, osobito neozdravnih in hudih boleznij. Časih in sicer dokaj po-gostem vplivajo razne nezgode, izgube imetka, hude skrbi tako zelo na dotičnika, da se usmrti. Še drugi nagibi so: strah pred kaznijo in osramočenjem, nagle duševne razburjenosti zaradi preprirov v rodbini in naposled nesrečna ljubezen, ki sosebno mlajši ženski spol čestokrat tira v samomor.

Vsekakor zanimivo je tudi to, da se zvrši največ samo-morov v najlepšem poletnem času; to pa vsaj nekoliko zaradi mučnega različja, ki je med znova vzbujeno prirodo, a tužno voljo samomorčevu; strinja se to z opazovanji pri melanholikih, da se namreč duševna preobčutljivost posebno mučno pojavlja vpricho takih utisov, katere duševno zdrav človek občuti za prav prijetne.

¹⁾ *Theilerscheinung.*

²⁾ *degenerativ.*

Razpravljajoč posamezne načine samomora, oziramo se tu samo na travmatični samomor, ker bode o ostalih vrstah samomora govori itak še pozneje.

Najpogostniši način takim samomorom je ta, da si kedo vrat prereže. V to vzamejo se navadno britve, a tudi noži in druga rezila. Samomorec vreže se navadno stoje, redkokedaj sedé in gotovo uprav izjemno ležé. Nategne vrat, oziroma vpogne glavo nazaj, potem nastavi nož, ako ga drži, kakor navadno, v desni roki, na gorenjem konci leve mišice-kimalke ter brez odduška potegne nož preko gorenjega dela prednjega vrata na desno. V tem slučaju je rana nekoliko nagnena na desno. Čestokrat naletimo pa tudi na povprečne vreznine in umeje se po sebi, da gre rana, ako je bilo z levo roko vrezano, na pošev od desne zgoraj na levo in spodaj. Navadno se torej ne bodemo motili, ako oznamenimo višje ležeči konec rane za mesto, kamor se je vrezalo; no, zabiti seveda ne smemo, da znabiti tega mesta ni moči več spoznati, bodisi ker so se skrčili robovi rane, bodisi ker je bilo vrezano na več krajih.

Globočina rane zavisi od sile, s katero je bilo vrezano, in od ojstrosti uporabljenega rezila, razumno pa je, da se tu kažejo vplivni tudi deli, na katere je naletelo prodirajoče rezilo; tako prav pogostem ovira daljši prodir rezila jabolko, osobito ako je uže okostenelo. Kedar ni bilo takih zaprek, prereže si lahko samomorec vse mečje do hrbtenice, da, vreže se celo v hrbtenico samo. Ako je potegnil rezilo v jednom obloku in krepko brez odduška preko najbolj štrlečega mesta na vratu, onda je rana lahko povse zmerna in poškodovani so v obeh polutih jednaki ustroji. Večkrat poškodovana je pa sosebno zelo le jedna polovica vratú, osobito ona polovica, na kateri je bil najprej nož nastavljen; no, tu prerezane so tudi čestokrat velike obrvratne žile; — kedar pa je bilo vrezano bolj jednakomerno in tangencialno preko jabolka, onda so čestokrat nepoškodovana. Tedaj naletimo navadno na rano, ki spaja obe kimalki; bolj globoko ležeče velike obrvratne žile pa niso poškodovane, pač pa so prerezane površne žile, osobito grlovne vnanje privodnice¹⁾ in gorenje golšne odvodnice²⁾. Izguba krvi iz teh žil pa je

¹⁾ *Vena jugularis.*

²⁾ *Arteria thyroidea, Schilddrüsenarterie.*

tolika, da provzročča smrt, nekaj zaradi izkrvavenja, nekaj, in na to se treba vsikedar ozirati pri vrezninah na vratu, zaradi tega, da prodirajoča kri zaide v prerezana dihala, da jo torej dotičnik vsrka in se tako zaduši; zadnje pripeti se pa lahko tudi takrat, ako je popolnoma odrezani poklopec¹⁾ zašel v jabolko, slučaj, kateri primeroma ni tako redek. Neprimerno bolj pogostem nalletimo na vratu takih samomorcev na več vreznin, katere so različno globoke in prehajajo čestokrat druga v drugo; le-to opazuje se sosebno dostikrat na jabolku, ki je na tak način čestokrat križem prerezano ali pa samo tako narezano. Navadno vidimo torej na vratu takih samomorcev jedno globoko rano in poleg nje več ali manj površnih, nekoliko spajajočih se ran, in to svedoči, da si je dotičnik še potem, ko si je bil prizadel prvo in skoraj redno tako najglobokejšo rano, mogel prizadeti drugih; to je razumljivo sosebno tedaj, ako niso bile velike žile prvotno, nego, kakor navadno, še-le pozneje poškodovane; no, pa tudi v prvem slučaju ne mine takoj zavest in pojedinec se, dasi tako težko ranjen, vender lahko še parkrat hitro vreže. Prav tako si samomorec lahko potem, ko si je uže vrat prerezal, prizadene še drugih ran, tako sosebno vreznine v lehtu²⁾ in v zapestji, kombinacija, ki jo je primerno pogostem videti in iz katere se navadno naravnost da sklepati samomor. Bolj navadno pa je, da si samomorec še-le potem prereže vrat, ko se je poprej zaman poskušal usmrtiti na drug način. Tako je opazoval Hoffman uže parkrat trupla samomorcev s prerezanim vratom, ki so najprej uže skušali usmrtiti se s strelom v usta, a so si tako samo nebo razdeli. Kakor se iz navedenega razvidi, nikakor ne treba torej, da bi moral takšen samomorec na istem mestu obležati, kjer si je uprav vrat prerezal, in to niti takrat, ako so bile poškodovane globoke obvratne odvodnice, sosebno pa, ako je bila poškodovana samo jedna.

(Dalje prihodnjič.)

¹⁾ *Kehldeckel.*

²⁾ *Elbogengelenk.*

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Brezpogojni dedič odgovarja za volilo tudi tedaj, kedar je zapuščina nedostatna (§ 801. obč. drž. zak.) in ne glede na utesnitev iz §-a 807. *ibid.*

Z razsodbo z dne 19. marcija 1889. leta, št. 3063 obsodila je civilna mestna pretura Tržaška toženca Jurija J. H. kakor brezpogojnega dediča po rajnem J. H., da plača tožitelju Ivanu J. H. v 14 dneh pod eksekucijo ostanek volila v znesku 500 glđ s 5% obrestmi vred od 20. aprila 1885. leta. Razlogi: Gledé na to, da je toženec v zapisniku s 26. novembra 1883. l. izrekel se ne samó brezpogojno dedičem po rajnem svojem očetu, nego da je tudi brezpogojno izjavil plačati vsa volila, katera je odredil v poslednji svoji volji njegov oče, čeprav ni zapustil nikakeršnega imetja; — gledé na to, da se prišteva k tem volilom po neizpodbijani oporoki rajnega J. H. tudi v tožbi navedena tirjatev in da ni toženec izpodbijal odloka, na tožbo izišlega, v katerem je vprašavni izjavi podtaknil se smisel, da se je namreč toženec tudi obvezal, plačati iz svojega sporno volilo; — gledé na to, da je toženec v pismu, ki ga je sam navedel, z dne 17. januarija 1884. leta, tedaj komaj nekaj tednov po vprašavni izjavi, tožitelju priznal, da ima on (tožitelj) po svojem očetu dobiti tisoč goldinarjev, ter da mu je ob jednom predložil, naj bi se dèl le-ta znesek proti zakoniti pobotnici v račun za kupčijske stvari, priposlane mu od tožitelja: — ni moči vsem ponavljanim tem izjavam, oziraje se tudi na zapuščin-skega sodnika neizpodbijano tolmačenje protokolarnega izrecila, dati po umu in pameti drugega smisla (§ 863. obč. drž. zak.), nego da je današnji toženec resnično in brezpogojno obvezal se, plačati vprašavnih tisoč goldinarjev, v katerih se nahaja toženih 500 glđ. Vprašavna, brez nikakega pogoja storjena izjava stvarja torej za toženca samostojno obvezanost, zaradi katere je on dolžan izpolniti obljubo s svojim imetjem tudi ne gledé na stanje zadevne zapuščine isto tako, kakor bi jo moral izpolniti, ako bi se on sam izrekel brezpogojno dedičem po rajnem svojem očetu. Kakor ni moči smatrati po zakonu poslednje izjave za podaritev, združeno je tudi vprašavno protokolarno izrecilo uže po zakonu (§ 801. obč. drž.

zak.) z neomejeno dolžnostjo za toženca, da pokrije očetova volila, kajti, če bi se to protivno razlagalo, bilo bi uže večkrat napominano, pred sodnikom storjeno izrecilo vzlic njegovemu prirodnemu smislu in v njem izraženi nameri brezmočno, a to bi gotovo bilo protivno zakonovim pravilom, kako je tolmačiti (§§ 6., 7., 914. obč. drž. zak.).

Na apelacijo toženčevo premenilo je višje deželno sodišče Tržaško z odločbo z dne 9. novembra 1889, št. 3748 razsodbo prvega sodišča in odbilo tožiteljevo zahtevo iz tehle razlogov: Ker so dejanske razmere le-tega pravnega slučaja nesporne, zavisna je rešitev te pravde jedino od odgovora na pravno vprašanje, je li toženec zaradi svojega brezpogojnega dednega izrecila po rajnem svojem očetu, na katero tožitelj tožbo svojo opira, in gledé na to, da je sodedič Matija J. H. po istem svojem očetu pogojno izrekel se dedičem, — dolžan plačati tožitelju toženi ostanek volila? A to vprašanje treba je zanikati. Določilo obč. drž. zak. § 807., ki dela izjemo od občnega vodila § 801. ibidem, dopušča namreč v navedenem slučaju tudi brezpogojnemu dediču, dokler mu ni dedina izročena, da uživa napominane pravne dobrote in v takem slučaju sta si torej pogojni in brezpogojni dedič pravno jednaka gledé omenjene, ustanovljeni čas trajajoče utesnitve. Le-té utesnitve pa ni, kakor misli tožitelj, tako razlagati, da bi po završeni zapuščinski razpravi ona pravna dobrota znova minila za brezpogojnega dediča, — z ono utesnitvijo ustanavlja se namreč samó čas, do katerega naj še traja uže omenjena pravna dobrota tudi za brezpogojnega dediča, torej tako dolgo, dokler ne bi mu dedina bila prisojena, rekše, dokler ne bi mu na podlogi § 810. obč. drž. zak. bila izročena, oziroma na podlogi § 819. ibid. prisojena, kajti v poslednjem tem slučaju završuje se zapuščinska razprava in ob jednem izključuje s tem vsako poznejšnje, torej tudi vsako dedno izrecilo, imajoče v sebi vprašavno pravno dobroto. Tudi se ne bi pojnilo, zakaj je zakon, takisto izjednačivši brezpogojnega dediča pogojnemu, ustanovil oni čas in tako odredil konec takšni jednakosti, hotel torej zle posledice brezpogojnega dednega izrecila odložiti in s tem učinke vprašavne olajšave znova odpraviti, zakaj se naložé z jedne strani brezpogojnemu dediču proti izrecni njegovi volji posledice inventarja, ko je z druge strani povse po duhu § 807. obč. drž. zak. in namerah inventovanja zaradi dedinskih upnikov in legatarjev,

da naj so trajni učinki napominanega izjednačenja, in sicer zato, ker se brezpogojni dedič zaradi inventovanja, proti njegovi volji izvršenega, otrese za vselej zlih posledic, združenih z brezpogojnim dednim izrecilom. Zaradi vsega tega, in ker ne ustanavlja § 807. obč. drž. zak. nobene izjeme, če se preseka zapuščinska razprava zaradi nedostatne zapuščine, toženec ne odgovarja gledé na pogojno dedno izrecilo sodediča M. J. H. za toženi ostanek volila brezpogojno, nego samo po močeh zapuščine rajnega svojega očeta, in ker take zapuščine ni, kakor izhaja nesporno iz zapuščinskih spisov, ni moči naložiti tožencu nikakeršnega plačila. Iz teh razlogov in uvaživši tudi, da po besedah poslednjokrat omenjenega določila ni moči niti govoriti v le-tem slučaju o izročitvi dedine, ker take nikedar bilo ni, bilo je treba premeniti razsodbo prvega sodnika.

Na tožiteljevo revizijo uničilo je pa najvišje sodišče z odločbo z dne 12. februarija 1890. l., št. 916 višjesodno razsodbo ter obnovilo razsodbo prvega sodnika iz naslednjih razlogov:

Za razsojevanje učinkov brezpogojnega dednega izrecila toženčevega z dne 26. novembra 1883. l. pred okrajnim sodiščem Kočevskim nima prav nikake važnosti v sebi toženčeva trditev, da ni njegov oče zapustil nikakeršnega imetja. Po smislu § 801. obč. drž. zak. bilo je naložiti tožencu, da mora v polnem znesku plačati volilo, tožitelju naklonjeno, katero je on (toženec) pravoveljavnim priznal, ne gledé na stanje zapuščine, in tožitelj je tem bolj upravičen, zahtevati od toženca vprašavno celo volilo, ker se je on zaman trudil, da bi iztirjal polovico volila od sodediča M. J. J., v čigar imeni je današnji toženec plačilo obljubil, ne da bi v to pooblaščen bil. Pri pogojih §-a 807. obč. drž. zak. se samó odlagajo, a nikakor ne razvezujejo učinki, združeni z brezpogojnim dednim izrecilom. Nikakor ni odločilen način, po katerem je završena bila uže navedena zapuščinska razprava, kajti njena glavna namera ni ugotovljati zapuščine in razdeljevati zapuščinskih predmetov, nego svrha mu je: ustanoviti pravno nasledovanje in obseg dedičevim obvezam. Nedvomno je tu, da je zapuščinska razprava bila završena in da ni moči govoriti o kakih nadaljnjih utesnitvah. V tem, da je zapuščinski sodnik presekal z odlokoma z dne 17. junija 1884. l., št. 4400, zapuščinsko razpravo po rajnem J. H. zaradi nedostatne zapuščine, ni moči zazreti nič odločilnega, če prav ni dospela v zapuščinsko-razpravni pretres navedba v smrtovnici, ki jo je podpisal

M. J. H., navedba, da je J. H. zapustil imetje, s katerim bi se lahko pokrila vsa volila. Z onim sodnikovim izrekom, storjenim po vsprejetem dednem izrecilu oporočnih dedičev, in zatorej, kakor je jasno iz §§ 72., 75. ces. pat. z dne 9. avgusta 1854. l., št. 208 drž. zak., nikakor ne zakonu odgovarjajočim brezdvomno ni bilo moči razveljaviti toženčevega brezpogojnega dednega izrecila. Tudi bi se prišlo v protislovje z ustanovилоm § 801. obč. drž. zak., ako bi se iz podkladka, da ni zapustil oporočitelj J. H. nobenega imetja, hotelo izvajati kakeršen koli, toženca oproščajoči sklep. Bilo je torej uslišati tožiteljevo revizijsko pritožbo, premeniti razsodbo višjega deželnega sodišča in deti z nova v moč razsodbo civilne mestne preture Tržaške.

T.

b) Imetnik zavarovalne police je jedino upravičen, da se mu izplača zavarovalni znesek; moti ga v tej pravici, kedor si dá za dolg zavarovančev eksekutivno prisoditi kak znesek.

Zavarovalni znesek ne spada v zapuščino zavarovančevo.

Tožitelj A. pripoveduje: Kupil sem od C-a zavarovalno polico z dné 6. februvarija 1886 št. 22102 zavarovalne družbe »Franco-Hongroise« v Budapešti, glasečo se na 500 gld. Na to polico plačeval sem do smrti C-a premije. Z odlokom okrajnega sodišča v Lj. z dné 28. septembra 1888 št. 22580 se je dovolila toženki B. na njeno prošnjo zaradi iztirjanja njene tirjatve zoper C-a. iz sodne poravnave z dne 26. junija 1888 št. 15263 v znesku 304 gld. 64 kr. eksek. prisodba v zapuščino C-a. spadajočih 4 za varovalnih polic imenovane zavarovalne družbe nekvarno prej pridobljenim pravicom in »quoad summam concurrentem«. Zavarovalna družba se zaradi tega odloka, ker ima C. pri njej samo 4 zavarovalne police, protivi izplačati mi na polico št. 22102 zavarovalni znesek. Toženka tirja jeden del zavarovalnega zneska, do katerega pristoja kot imetniku police samo meni pravica, zasé in me žali torej v tej pravici. Ker vzlic temu, da sem ji obetal trpeti dotične stroške, neče odstopiti od eksekucije, tožim jo in prosim razsodbe: Toženka je dolžna: 1. pripoznati, da sem jaz imetnik in lastnik zavarovalne police z dné 6. februvarija 1886 št. 22102, katera je za C-a pri zavarovalni družbi »Franco-Hongroise« v Bu-

dapešti, da sem torej jedini upravičen, da se mi izplača na to polico zavarovalni znesek 500 gld., ki je zaradi smrti C-a zapadel v plačilo; in 2. odstopiti od eksekutivne prisodbe prebitkov iz te police, katera se jej je dovolila z odlokom z dne 28. septembra 1888 št. 22580, in pripustiti, da se izplača meni ves zavarovalni znesek 500 gld.

Toženka odgovarja: Priznavam, da ima tožitelj polico v svoji posesti. Jaz ne vodim eksekucije niti na polico, niti na zavarovalni znesek, ki bi ostal čez tirjatev tožitelja, kateremu je polica le zastavljena, ne pa prodana bila. Tožba gre na izločitev, oziroma na priznanje lastninske pravice. Pri lastninski tožbi je treba dokazati, da je tožitelj lastnik stvari in da jo ima toženec v svoji moči. Tožitelj pa ni dokazal, da je dobil polico po veljavnem pravnem imenu in na pristen način v posest (§ 369. in 372. obč. drž. zak.). Ako pa hoče tožitelj izločiti prisojeni prebitek iz police, ni niti poskusil dokazati svoje lastninske pravice do njega. Eksek. prisodba se ne protivi tožiteljevim pravicam, ker prisoja samo prebitek nad dolgovi; on lahko vzame, kar mu gré. V prepiru je resno le prebitek iz police, t. j. gotov denar; gotov denar pa in istotako tudi pisma, glaseča se na pokazatelja, po § 371. obč. drž. zak. ne morejo biti predmet lastninski tožbi. Ako zavarovalna družba neče plačati tožitelju zavarovalnega zneska, naj jo toži, ker se brani izplačati brez razloga.

Okrajno sodišče v Lj. je odbilo tožbeno zahtevo in to iz sledečih razlogov: Zavarovalno polico z dné 6. februarija 1886 št. 22102 smatrati je, in to vsaj počenši s smrtjo zavarovančeve, za imetniško pismo. Tožitelj je imetnik police in tako upravičen, da mu zavarovalna družba izplača zavarovalni znesek (§ 307. obč. trg. zak.). On niti ne trdi, da mu je toženka pred tožbo kratila to upravičenost in z njo lastninsko pravico ter imetniško pravico do police; tožitelju nedostaje zato razloga za prvi del njegove zahteve. Pravice, ki pristojé toženki na podlogi prisodnega odloka z dné 28. septembra 1888 št. 22580, so tirjalne pravice proti zavarovalni družbi »Franco-Hongroise«. Te pravice nimajo nobenega neposrednega kvarnega vpliva na pravice imetnika police in zato tudi ni moči pritrditi tožitelju, da se s prisodnim odlokom kratijo imetniške pravice. Ako zavarovalna družba meni, da ima eksekutivna prisodba to moč, ni toženka odgovorna za to

in ona ne more trpeti posledic, ki so nastale iz tega, da smatra tožitelj nazor zavarovalne družbe kot pravi.

Pravica tožiteljeva proti zavarovalni družbi in pravica toženke proti tej družbi nista stvarno prav v nikaki zvezi med seboj; zato pa tudi drugi del tožbene zahteve ni opravičen.

Višje deželno sodišče v Gr. je rzsodbo prve inštanice premenilo in rzsodilo popolnoma po tožbeni zahtevi. Razlogi: Bistveno ne gré tožba na priznanje lastnine, ker je tožitelj kot posestnik police itak tudi njen lastnik; glavni smer tožbi je, odpraviti zapreko, ki je na poti, da se ne izplača zavarovalni znesek, t. j. razveljaviti eksekutivno pravico. Kakor je videti iz police z dné 6. februvarija 1886 št. 22.102, zavaroval se je znesek 500 gld., ki se naj izplača po smrti C-a imetniku police. Da je tožitelj v posesti police, priznava toženka. Polica ima sosebnost po smrti zavarovančevi značaj imetniškega pisma. Po čl. 306 in 307 trg. zak. in §-u 1393 obč. drž. zak. zadostuje za prenos lastnine gola izročitev. Pošteni prejemnik zadobí lastninsko pravico, če je tudi dajalec ni imel in naj je bilo pismo tudi ukradeno ali izgubljeno; posestniku tudi po §§ 323. in 328. obč. drž. zak. služi domneva, da je njegovo pravno ime veljavno in njegova posest poštena, in ni ga moči siliti, naj se izkaže s svojim pravnim imenom. Res so tudi protivni dokazi dopustni, a toženka jih ni ponudila, in jedino to, da zanika vse tožiteljeve navedbe, ne zadostuje, da bi bilo moči siliti tožitelja, naj dokaže svojo lastninsko pravico. Da je v polici C kot pogodnik imenovan, to ne vpliva nič, ker on zavarovalne pogodbe ni sklenil zasé ali svojo zapuščino, nego za imetnika police; toženka tudi niti ne trdi, da je imel C za časa svoje smrti ali za časa eksekutivne prisodbe polico v svoji posesti. Pravico tožiteljevo, da se mu kot imetniku police izplača zavarovalni znesek, pa je kratilo in oškodilo zvršilo toženke, ker se jej je dovolila proti C-u, oziroma njegovi zapuščini zaradi 404 gld. 60 kr. s prip. eksek. prisodba »v zapuščino C-a spadajočih in njemu pristoječih prebitkov« zavarovalne police in ker se je zavarovalni družbi ukazalo, da sme eks. prisojeni znesek izplačati jedino le zvršiteljici. Ker zavarovalna družba ni niti upravičena, niti obvezana, soditi, ako in koliko pravice pristojajo pokazatelju do izplačila zavarovalnega zneska, in ker pokazatelj tudi ni, kakor meni toženka, dolžan, družbi izkazati svojo pravico, razumno je, da

je zaradi omenjenega prisodnega odloka in ukaza zavarovalna družba pomišljala, je li varno izplačati tožitelju zavarovalni znesek, da ne bi potem morala zneska še jedenkrat plačevati. Kakor se vidi iz prilog P--S ad III, družba tudi jedino le zaradi prisodnega odloka ni izplačala tožitelju; bila je pa voljna, založiti denar pri sodišči. Za sodno založitev po §. 1425 obč. drž. zak. bi bilo v teh razmerah gotovo dosti razlogov; sodišče bi tudi založenega zneska brez dovolitve toženke tožitelju ne moglo izročiti in bil bi torej tožitelj na vsak način primoran tožiti toženko. Tožba proti družbi bi ne imela torej zaželenega uspeha, ker bi se z njo zapreka izplačila ne odpravila. Ker se toženka protivi, odstraniti zapreko, katero je napravila, bil je tožitelj po dv. dekr. z dné 29, maja 1845 št. 889 zb. pr. zak. primoran in upravičen v tožbo zoper njo.

Na revizijo toženke, potrdilo je najvišje sodišče z odločbo z dne 30. januarija 1890, št. 9, rzsodbo druge inštanice iz naslednjih razlogov:

Toženki se je na njeno prošnjo dovolila z odlokom z dne 28. septembra 1888, št. 22.580 zaradi iztirjanja njene tirjatve v znesku 304 glđ. 64 kr. s prip. eksek. prisodba v zapušćino C-a spadajoćih prebitkov, katere bi bilo izplaćati na one štiri police, s katerimi je C zavaroval pri družbi »Franco-Hongroise« svoje življenje, ter se je naroćilo reprezentanci zavarovalne družbe, da smé prisojeni denar izplaćati jedino le toženki sami. Zategadelj se zavarovalna družba brani izplaćati zavarovalni znesek na te police in torej tudi na ono, ki se omenja v tožbi, glasi na imetnika in katero ima tožitelj v svoji posesti, brani za toliko ćasa, dokler se ne razveljavi omenjeni zvršilni odlok; to je tudi samo po sebi razumno, kajti zavarovalni družbi se ni naznanil s številkami znesek, katerega naj bi izplaćala toženki. Toženka priznava pa sama v revizijskih pritožbah, da se je C., ker je prepirno polico dal napraviti na imetnika in izroćivši jo drugi osebi, odpovedal vsaki pravici, razpolagati nadalje Ź njo, da torej ta polica ni nič već del zapušćine C-a in da je torej tudi eksek. prisodba prebitkov, ki bi spadali v to zapušćino, brez pomena. Jasno je torej, da je toženka, vpeljavši eksekucijo, posegla po pravicah tožiteljevih, in tožitelj je zato upravićen, zahtevati po smislu §. 3. dv. dekr. z dne 29. maja 1845, št. 889, zb. pr. zak. od toženke, da opusti eksekucijo na prebitke, ki bi ostali na polico št. 22.102. Toženka navaja dalje,

da jej takrat, ko je izposlovala zvršilni odlok, ni bilo znano, da se glasi polica, ki jo ima tožitelj v rokah, na imetnika. To pa ni res, kajti ona izrecno priznava, da jo je tožitelj izvensodno poučil o tem in da se je vzlic temu protivila, odstopiti od zvršila. Ako toženka naposled omenja, da ni imela povoda odstopiti od zvršila, ker so predmet njene eksekucije samo slučajni prebitki, ne pa polica sama, onda je reči, da je gledé uspeha popolnoma isto, je li toženka vpeljala eksekucijo na polico, na ves zavarovalni znesek ali pa le na jeden del tega zneska, ker se je zaradi zvršila ustavilo izplačilo vsega zavarovalnega zneska za toliko časa, dokler se ne razveljavi eksekucijski odlok. Iz teh razlogov bilo je potrditi razsodbo višjega deželnega sodišča, ustrezajočo tožbeni zahtevi.

A.

**c) Mapa dokazuje obseg lastnine, ako je brezdvomno
pravilna in istinita.**

Okrajno sodišče v T. izdalo je rzsodbo z dne 31. oktobra 1889, št. 2211, da se odbije tožbena zahteva: Toženi I. S. je dolžan pripoznati, da je tožitelj I. B. zemljeknjižni lastnik in pravni posestnik planinskega gozda »na blatih« par. št. 539 kat. obč. Ž. v celem njenem obsegu 2 oral in 1154 □sežnjev, osobito do vodnega jarka, ki dela mejo med tožiteljevim gozdom in toženčevim travnikom par. št. 540 iste kat. občine, — ne sme se nikakor več vmešavati v tožiteljev gozdni del preko mejne grape i. t. d. — Razlogi: Tožitelj trdi v tožbi, da je posestnik planinskega gozda par. št. 539 kat. obč. Ž., da le-tá parcela pripada k njegovemu, v zemljiški knjigi župe Kr. g. sub urb. št. 40, sedaj vlož. št. 65 kat. obč. Ž. nahajočemu se posestvu, na katero je on od dne 6. januarija 1884 naprej kot lastnik prepisan. Lastninska njegova pravica in pravnaslovna posest do napominane gozdne parcele v celem njenem obsegu 2 oral in 1154 □sežnjev pa je uže zaradi tega brezdvomna, ker se je cela ta parcela kot sestavina gore imenovanega posestva vknjižila pri napravi novih zemljiških knjig. Le-ta vknjižba pa je po § 11. zak. z dne 25. julija 1871, št. 96 drž. zak., nepreklicno postala pravokrepna, ker v ediktalnem roku nikedo ni ugovarjal. Tožitelj pa tudi priznava, da toženec poseduje obmejni travnik par. št. 540 kat. obč. Ž., ter pravi, da je lastninska in

posestna meja med obema parcelama uže od nekedaj jarek, čigar voda nikedar ne usahne; toženec I. S. onostran jarka na parc. št. 539 uže zategadelj ni mogel kositi, ker je kultura obeh parcel različna. Sklicuje se tožitelj tudi na priposestovanje lastninske pravice po več nego 38letni posesti in uživanji prepirnega predmeta. Toženec pa da se je pred 6 ali 7 leti siloma vrinil v posest prepirnega dela imenovane parcele s tem, da je ondu postavil plot ter posekal drevesa, v razsodbi navedena. Tožitelj zahteva priznanje lastnine do sveta med plotom in jarkom ter odškodnino. — Toženec ugovarja, da vodni jarek ni prava meja, nego ona črta, na kateri je stal v tožbi omenjeni plot, potem, da je on v zvezi s svojimi posestnimi predniki vedno izključivo posedoval in užival prepirni gozdni svet med jarkom in plotom. Dokaz temu to, da je vedno kosil travo do plota in vsako leto popravljaj le-ta plot. Iz tega sklepa priposestovanje lastninske pravice ter misli, da sme kot pošten posestnik tudi uživati ta svet. — Tožiteljevih trditev, osobito odločujočih okolnostij, da je on prepirni svet več nego 3 leta od 9. avgusta 1886 nazaj izključivo posedoval in užival, da je tam drevesa sekal in listje za steljo grabil in da je toženec stoprav pred 18 leti rečeni plot postavil, kakor tudi tega, da je on (tožitelj) vsakokrat ta plot podrl, — njegove priče niso dokazale tako, kot zahteva sodni red. Priča Š. B. trdi sicer, da je tožitelj sekal les do vodnega jarka, in da je on sam kot posestnik pred tožiteljem plot vsakokrat razdril, kedar ga je toženec postavil. Toda toženčeva priča I. S. pravi, da sta toženec in on sam, kot njegov prednik v posesti uživala svet med jarkom in plotom, da je tam travo kosil, listje grabil in les za plot sekal. Izjavi teh prič, kateri sta vrhu tega zavržni, pobijata druga drugo. Ostale tožiteljeve priče pa njegovih trditev glede 30letne posesti, v priposestovanje potrebne, niso potrdile. Nego toženčeva priča I. P. je potrdil, da je rečeni plot uže pred 40 leti videl. — Po sodnem ogledu in po mapnem obrisu iz c. kr. mapnega arhiva se je izkazalo, da obsega parcela št. 539 dve orali in 1154 □sežnjev, parcela št. 540 pa jedno oralo in 1255 □sežnjev. Isto tako se je izkazalo in konstatovalo, da se lastninska meja niti po tožiteljevi niti po toženčevi zahtevi ne strinja s katastersko mejo. Kajti cela prepirna gozdna proga, 36 □sežnjev obsegajoča, v mapnem obrisu z a-d-e zaznamovana, ne leži samo v parceli št. 539, odmerjeni tožitelju, nego sega tudi v toženčev travnik preko potočiča z živo vodo, zazna-

movanega z a-c. Po mapnem obrisu je torej 216 □sežnjev obsežni svet a-b-c, ki je v dejanski posesti toženčevi, pripisan v katastru k parceli št. 539. Le-ta svet, kakor tudi prepirni svet a-d-e obdržal se je ob napravi novih zemljiških knjig pri parceli št. 539 ter po posestnem izpisku pripisal tožiteljevemu zemljišču vlož. št. 144 kat. obč. Ž. Ob napravi novih zemljiških knjig se niso pozvedele meje med posameznimi zemljiškimi parcelami. Zaradi tega, da je bil strankama dovoljen vpogled v mapo, se pa še ne da trditi, da je meja neprepirna. Registri in zapisniki davčnega katastra so napravljeni jedino le zaradi obdačenja, nimajo pa dokazati, kedo je pravni posestnik ali lastnik parcel. Ker se torej ob napravi zemljiških knjig meje niso zaznamovale in jih stranki tudi nista pripoznali, tako ni moči lastninskega vprašanja glede celega katasterskega obsega odločenega smatrati s tem, da je zemljiška parcela vpisana v novo zemljiško knjigo. Po tem takem ni moči smatrati, da je tožitelj priposestoval lastnino na prepirnem svetu. — Kedor zahteva lastnine kake stvari, dokazati mora veljavni naslov v to. Takega dokaza pa tukaj nedostaje, zatorej je odbiti tožbeno zahtevo. Pomniti je še, da je bil toženec z odločbo c. kr. višjega deželnega sodišča z dne 31. oktobra 1889, št. 12292 varovan v dejanski posesti plotu. Plot in jarek a-f sta prirodni meji in nobena stranka ni dognala dokazov za izključivo posest in last.

Na tožiteljevo apelacijo je višje deželno sodišče v G. z odločbo z dne 22. januarija 1890, št. 11786 potrdilo razsodbo prve inštanice. Razlogi: Le-tá tožba je lastninska tožba, tožitelj torej mora po § 369. obč. drž. zak. izkazati, da je v tožbo vzeti predmet, t. j. svet med vodnim jarkom in plotom, njegova last. Tožitelj opira svojo last na to, da je on vključeni lastnik posestva urb. št. 40 župe Kr. g., sedaj vlož. št. 65 kat. obč. Ž., in da le-temu sestavina je parcela v »planinskem gozdu« št. 539, potem na to, da je prepirni svet sestavni del le-té parcele, ker je njen katastralni obseg z mero 2 oral in 1154 □sežnjev popoln le tedaj, če se vračuni ta prepirni svet. Le-to je ponudil dokazati z mapo in z mnenjem zvedenskim. Ker je po predpisih §§ 14., 19., in 26. zakona z dne 25. marcija 1874, št. 12 drž. zak. in §§ 3., 12, in 26. prav. min. ukaza z dne 18. maja 1874, št. 13 drž. zak. za Kranjsko bilo pri pozvedbah pred napravo novih zemljiških knjig izdelati prepis katasterske mape, — ker je bilo pri pozvedbah preiskati, je

li katasterska mapa pravilna, ali ne, ter potrebno popraviti v mapnem prepisu, ker je nadalje bilo po dognanih pozvedbah posestne pole s prepisi katasterskih map postaviti na vpogled za čas reklamacijskega roku in se je na to vršilo uravnalno postopanje po smislu zakona z dne 25. julija 1871, št. 96 drž. zak., — onda je katasterska mapa, ki je takisto postala zemljknižna mapa in po tem integrujoč del zemljiške knjige, vsekakor torej pripravno dokazilo, je li kak svet sestavina dotične parcele, torej tudi zemljknižnega vložka, če je moči brezdvomno smatrati jo za pravilno. Tedaj torej, če je mapa pravilna, dala bi se vsekakor izkazati lastninska pravica tožiteljeva, oziroma moral bi toženec dokazati, da je dotični svet izvenknjižno si pridobil. — Toda tožiteljevo dokazovanje z zvedenci je pokazalo, da je prepirni svet po mapi sicer sestavina parcele št. 539, da pa mapa ni istinita, ker po njej ni zgol prepirni svet, nego tudi še 216 □ sežnjev obsežni kos, ki je dejanski travnik in ki njegove lasti tožitelj sam ne zahteva, vpisan v mapi kot sestavina gozdne parcele št. 539. Bilo je torej razvideti, da je mapa neistinita, da se ne prilega dejanskim prirodnim razmeram. Ne more torej le-tu ničesar dokazati. Ker je, in to je dognano, meja v mapi nepravilna, ni moči tudi glede v njej ležečega sveta pripisovati jej dokazilnosti. — Tudi dokaz izvenknjižne pridobitve po priposestovanji se tožitelju ni posrečil, ker ni nobena njegova priča potrdila, da je zvrševal posestna dejanja 30 let; ampak toženčeve priče so opetovano potrdile, da je toženec zvrševal posest zadnjih 30 let. Vrhu tega navaja tožitelj sam, da uže 18 let teče prepir zaradi tega sveta. — Ker torej tožitelj svoje lasti ni dokazal, toženca pa, imejočega prepirni predmet v svoji oblasti in varovanega po sodnem izreku v posesti, ni moči siliti, da bi dokazal svojo last, onda je vprašanje, je li tožencu posrečil se dokaz priposestovanja, brez pomena, in bilo je potrditi prvo razsodbo, ki je odbila tožbeno zahtevo.

(Pred najvišje sodišče pravda ni dospela.)

d) O aktorski kavciji in stroških incidenčnega spora.

Mlinar toži Zidarja zaradi poplačila 204 gld. 48 kr. Pri prvem naroku dne 7. septembra 1888 zahteva toženec aktorsko kavcijo, češ, da ni tožitelj znan kot zadosti imovit, da nima niti

nepremičnin niti premičnin, da živi pri svoji materi, kateri je le podpora pri njenem gospodarstvu in gostilničarstvu. Tožitelj bi bil torej moral v tožbi podati primerno varnost za sodne stroške ali pa ponuditi prisego, da je ne more dati. Gledé na obsežniši prepirni predmet se zahteva 100 gld. kot varščina. Zaznamuje toženec tudi stroške. — Tožitelj pravi, da poda kavcijo v sodno določenem znesku; zahtevani znesek je prenapet. Sicer toženčeve trditve oporeka in dodá odpor proti povračilu stroškov, češ, dotični izrek je pridržati konečni sodbi. — Toženec omenja, da je zadovoljen s kavcijo v sodno določenem znesku, kakor je uže poprej rekel. Stroške da je priznati, ker je tožitelj ta spor pouzročil, v nemar pustivši zakon, ki mu veleva ponuditi aktorsko kavcijo. — Tožitelj ne zabeleži nič stroškov.

Okrajno sodišče v L. odloči dne 22. septembra 1888 št. 19090: Aktorska kavcija, ki jo mora Mlinar v svoji pravdi zoper Zidarja zbok 204 gld. 48 kr. s prip. položiti, znižuje se na 50 gld.; stroške incidenčnega spora v znesku 4 gld. 56 kr. mora Mlinar kot propala stranka plačati tožencu Zidarju po § 24. zak. z dne 16. maja 1874, št. 69 drž. zak. v 14 dneh pod eksekucijo.

Višje deželno sodišče je na rekurz Mlinarjev odločilo: O tem, da je tožitelj dolžan podati varščino ni bilo nikakega prepira, ker se je udal, a iskal le, da se zniža varščinski znesek, ki ga nasprotnik zahteva s 100 gld.; sodišče ga je določilo le s 50 gld. in torej ni priznalo primernosti zneska, ki ga toženec zahteva; toženec torej v tem sporu ne more veljati kot zmagovalec; prvosodni odlok se predružači, kolikor je zoper njega pritožbe, tako, da toženec mora stroške, narasle mu vsled zahteve, naj se položi aktorska kavcija, trpeti sam in plačati tožitelju 5 gld. 16 kr. kot stroške rekurza v 14 dneh pod eksekucijo.

Najvišje sodišče je na revizijski rekurz Zidarjev z rešilom z dne 16. januarija 1889, št. 566, odločilo:

Dolžnost tožiteljeva, da mora podati za stroške primerno varščino, je resnična, toženec je pa tudi takoj izjavil, ko se je izrekla dotična zahteva, da se zadovolji z varščinskim zneskom, ki ga določi sodišče; toženec torej ne more veljati na nobeno stran kot propala stranka, katera bi morala povrniti stroške dotične obravnave po § 24. zakona z dne 16. maja 1874, št. 69 drž. zak.; revizijskemu rekurzu Zidarjevemu se ugodí, odlok okrajnega sodišča

v L. se potrdi v točki, izpremenjeni z odločbo višjega deželnega sodišča z dne 31. oktobra 1888, št. 10836, pristavljajoč, da mora tožitelj Mlinar po §§ 24. in 26. gorenjega zakona trpeti stroške svojega apelacijskega rekurza sam in tožencu stroške revizijskega rekurza povrniti z zneskom 5 gld. 16 kr. v 14 dneh.

e) Prošnja za oddelitev se lahko podá „in simplo“ z rubrikami; predno se jo reši meritorno, treba določiti narok v zaslišanje strank. (K § 812. obč. drž. zak.).

Z odlokom z dné 23. novembra 1889 št. 13290 dovolilo je okrajno sodišče glede na sočasno vloženo tožbo Boštijana H. po smislu § 812. obč. drž. zak. separacijo inventovane zapuščine dolžnice Marije L., postavilo kuratorja, upravitelja zapuščini, ter odredilo zabeležbo dovoljene oddelitve v inventaru.

Pritožbi zakonskih dedičev, v kateri so zanikali pravost in likvidnost tožbene tirjatve ter naglašali, da prošnja ne izkazuje nevarnosti, ki bi znabiti upniku mogla nastati, ako bi se zapuščina pomešala z drugim imetkom, in da je bilo prošnjo vložiti v več odpravkih, — ugodilo je višje dež. sodišče v B. tako, da je odredilo poprej zaslišanje zakonskih dedičev, oziroma interesentov pri naroku, in tudi izreklo, da zadostuje, ako se oddelitvena prošnja podá »in simplo« s potrebnimi rubrikami.

V pritožbi revizijski je prositelj dokazoval, da je predhodni narok odveč, češ, da zakon tega naroka ne zahteva, da so zakonski dediči posamezne postavke tožbene tirjatve v obče pri zapuščinski razpravi, alimentacijske postavke vsaj »in quali« zvedeli, da so dediči v svojem rekurzu vse svoje ugovore uže itak navedli ter obširno obrazložili in da sami niti izrecno ne zahtevajo še predhodnega naroka. Nadalje se je skliceval na zbirko Gl.-Ung. W. št. 5107 in 8803, češ, da ni treba v dovolitev separacije likvidnosti tirjatev in na odločbi št. 617 in 5107 iste zbirke ter: Unger, Erbrecht, str. 175. v dokaz, da tudi ne treba prositelju izkazovati nevarnosti, ki bi utegnila nastati, ako bi se zapuščina pomešala z dedičevim imetkom.

Najvišje sodišče pa je venderle z odločbo z dne 4. februarija 1890 št. 1185 potrdilo rešilo druge inštanice, kajti s

tem, da se je najprej odredil narok v zaslíšanje intestatnih dedičev o prošnji pritožiteljevi za oddelitev imetka, se nikakor ne prehiteva konečna rešitev te njegove prošnje, on torej úže zategadelj in zlasti glede na odlok z dne 15. oktobra 1889 št. 11935 (z le-tem je bila zglasitev zákonskih dedičev z dobroto inventarja pri sodišči vsprejeta, a prositelj Boštijan K. bil tudi z svojimi zahtevki odkazan na pravno pot), kateri mu je bil vročen, nima nikakega povoda pritoževati se zoper odredbo višjega sodišča.

Pravna vprašanja.

6.) Eksekut oddá neposredno pred dražbo eksekvirano posestvo v zakup. — Komu pripada še ne plačana zakupnina? In s kakim sredstvom je bajè moči izpodbijati táko, škodo tretjih oseb čineče dejanje?

Književna poročila.

Mjesečnik pravničkoga društva u Zagrebu prinaša v 4. let. štev. naslednje razprave „Osnova novega kazenskega zak. za kraljevine i zemlje, zastupane u car. vieću. (Predavanje dra. A. Ferjančiča u sastanku društva „Pravnik“ u Ljubljani. Svršetak). — Svojstva doseđanjih sustava u kaz. tiskovnih predmetih, izražena u nekih zakonarstvih. Pravnopoviestna prouka dr. V. Pappafave. (Dalje). — Statistički podatci o kaznenicah i kaznenicah u kralj. Hrvatskoj i Slavoniji g. 1889. — Izvedenje žalbe ništovne, podnešeno bez podpisa ovlaštena branitelja, ima se odmah odbiti, ako u njem nije naznačen nijeden razlog ništovni. Dr. Šilović. — Ob odšteti regalnoga prava točenja u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji. (Svršetak.) J. Kokolač.

Die Strafe des Schiffziehens in Oesterreich. (1783—1790) Nebst einem Rückblick auf das altösterreichische Gefängnisswesen von Dr. M. Friedrich von Maasburg. Wien, 1890. Manz'sche Buchhandlung.

Spisatelj tega, 92 stranij obsežnega dela je znan zbiratelj pravne zgodovine avstrijske, zlasti iz kazenskega zakonodavstva in pravosodja avstrijskega. Pred tem so úže prišle na svitlo njegove knjige: „Zur Entstehungsgeschichte der Theresianischen Halsgerichtsordnung“ etc. (Wien, 1880); — „Die Organisation d. böhmischen Halsgerichte im J. 1765“. (Prag, 1884); — „Die Galeerenstrafe in den deutschen und böhmischen Erbländern Oesterreichs“. (Wien, 1885).

V najnovejši svoji knjigi seznanja nas najpreje s staroavstrijskim ujetništvom, kako je bilo nedostatno, ter z raznimi kaznilnicami v Avstriji. To je uvod razpravi, ki potem popisuje nastanek čudne in grozne kazni za cesarja Jožefa II.: vlačitev ladij. Razloženo je tu na podlogi aktnega gradiva izvrševanje te kazni, trpjenje vsled nje in bojevanje, katero je bilo med cesarjem in svetovalci, ki so hoteli, da bi se odpravilo to pogubno kaznovanje. Znano je, da se je to zgodilo še le za cesarja Leopo'da II. z dv. dekretom z 19. julija 1790. Knjige nam ni treba še posebe priporočati.

Commentar zum österr. allgem. bürgerlichen Gesetzbuche von weil. Dr. Moritz von Stubenrauch. Sechste Auflage. Bearbeitet von Dr. M. Schuster v. Bonnot u. Dr. K. Schreiber. Wien, 1890. Manz'sche Buchhandlung.

Priljubljenega komentara k našemu obč. drž. zakoniku je to najnovejša izdava, popolnjena s tem, da uvaža najmlajše zakone naše, judikaturu in znanstvena dognanja. Tudi je njen tisek nekoliko drugačen, ugodnejši nego v prejšnjih izdavah. Izhajati je pričela v snopičih po 50 kr., in vsega vkupe je bode 27 snopičev.

Državni zakonik v slovenski izdaji. Kos LI. Izdan in razposlan dne 14. septembra 1889. 138. Dopustno pismo od 23. julija 1889, za lokalno železnico od Stauding-a do Wagstadt-a. 139. Dopustno pismo od 26. julija 1889, za lokalno železnico od Velikega Brezna v Vernerice s krilom v Uštek. 140. Ukaz pravosodnega ministerstva od 22. avgusta 1889, da se je c. in kr. konsulstvu v Kijevu dalo pooblastilo, prejemati premične zapuščine v njegovem uradnem okraji umrlih avstrijskih državljanov. 141. Ukaz pravosodnega ministerstva od 24. avgusta 1889, da se občina Tarnava dolnja in gornja odkazuje v okoliš mestno-delegovanega okrajnega sodišča vadoviškega v Galiciji. 142. Ukaz pravosodnega ministerstva od 25. avgusta 1889, da se občine Hrošovka, Jablonica ruska in Uluč odkazujejo v okoliš okrajnega sodišča brozovskega v Galiciji. 143. Ukaz finančnega ministerstva od 31. avgusta 1889, da se mala colnija Ehrwald v Griessen-u pooblašča, cola prosto postopati s predposlanimi in zaposlanimi popotnimi stvarmi. — Kos LII. Izdan in razposlan dne 25. septembra 1889. 144. Cesarski patent od 22. septembra 1889, da se sklicujejo deželni zbori češki, gališki in vladimirski s krakovskim, avstrijski pod in nad Anižo, salcburški, štajerski, koroški, kranjski, bukovinski, moravski, sleški, tirolski, predarelski, isterski, goriški in gradiščanski. — Kos LIII. Izdan in razposlan dne 1. oktobra 1889. 145. Razglas ministerstva za deželno bran in finančnega ministerstva od 25. avgusta 1889, s katerim se razznanja dodatna uvrstitev občine Radimno v 7. razred vojaško-najemninske tarife (Drž. zak. št. 168 iz l. 1885). 146. Ukaz finančnega ministerstva od 31. avgusta 1889, da se mala colnija II. razreda v „Landstrasse“ pooblašča za uvozno zacolovanje piva tarifne številke 75 a) in b) v neutesneni količini. 147. Razglas finančnega ministerstva od 10. septembra 1889, da se c. kr. mala colnija I. razreda v Mittelwalde pooblašča za izvozno ravnanje z žganjem. 148. Ukaz poljedelskega ministra od 11. septembra 1889, s katerim se ukrepljejo določila v izvedbo zakona od 28. julija 1889 (Drž. zak. št. 127) o uredbi razmev rudarskih skladnic, ki so se ustanovile ali se še ustanové po občem rudniškem zakonu. 149. Ukaz polje-

delskega ministra v porazumu s pravosodnim ministrom od 11. septembra 1889, s katerim se ukrepajo natančnejša določila o razsodiščih rudarskih skladnic. 150. Razglas finančnega ministerstva od 14. septembra 1889, da se razširjajo malim colnijam II. razreda Landstrasse na Češkem, Mariahilf, Saming, Haibach, Oberzell, Oberkappel, Wegscheid in Angershäuser na Gorenjem Avstrijskem pravice odpravljati tozemesko blago o prevozu čez inozemsko ozemlje. 151. Razglas finančnega ministerstva od 15. septembra 1889, o colnem prestopku z amoninom. — Kos LIV. Izdan in razposlan dne 4. oktobra 1889. 152. Razglas finančnega ministerstva od 20. septembra 1889, da se colno-uradna podružnica v Češkem Weigsdorf-u izpreminja v malo colnijo II razreda. 153. Razglas finančnega ministerstva od 25. septembra 1889, da se mala colnija I. razreda na kolodvoru v Brunovu pooblašča, izhodno ravnati s cukrom, žganjem in pivom. 154. Ukaz pravosodnega ministerstva od 27. septembra 1889, o začetku uradovanja mestno-delegovanega okrajnega sodišča Notranje mesto II na Dunaji. 155. Ukaz ministerstev notranjih stvari, pravosodja in financ od 30. septembra 1889, s katerim se razznanja med cesarsko-kraljevo avstrijsko in kraljevo saksonsko vlado skleneni dogovor o prevedbi jetnikov po obojestranskih ozemljih.

(Dalje prihodnjič.)

Drobne vesti.

V Ljubljani, dne 15. maja 1890.

— (Iz kronike društva „Pravnika“.) Odbor je v zadnji seji dne 10. t. m. sklenil, da društvo napravi svoj poletni izlet, kakor je uže lani misel bila. Izlet bode dne 8. junija in sicer v Zatičino pri Št. Vidu na Dolenjskem. Da se je določil ta kraj, bil je poseben ozir na dolenske tovariše, katerim sicer zaradi daljave ni dano, da bi se vdeleževali društvenih shodov v Ljubljani. Odbor misli, da je tako pravo pogodil, in obeča si mnoge udeležbe ne samo z Dolenjskega, nego tudi od drugod. Kaj več o tem se razglasi kasneje po naših dnevnikih, a zvê se tudi pri društvenem odboru. — V isti seji je bil tudi razgovor o zbiranju gradiva za terminologijski slovar in določilo se je, da še ta mesec odbor razdeli in razpošlje tvarino, ki jo bode izpisati. Kedor bi rad sodeloval, a se ni še pri odboru zglašil, izvoli naj to storiti prav v kratkem. Kakor se nam poroča, se za to podjetje živo zanimajo vladni krogi, pričakujoč, da se kmalu ugodno završi.

— (Zbirka zakonov v slovenskem jeziku) dobi sedaj II. zvezek s kazensko-pravdnim redom z dodanim izvršitvenim propisom in drugimi zakoni in ukazi, kazensko postopanje zadevajočimi. Dotiskana je vsa knjiga razun kazala in tako lahko pride prav kmalu na svitlo.

— (Kaznilnice v Ljubljani.) V danes naznanjeni knjigi dr. pl. Maasburgovi čitamo: Da se v Ljubljani osnujeta pokorilnica in delavnica (Zucht- und Arbeitshaus), dovolila je cesarica Marija Terezija z dekretom

z dne 29. junija 1754, namenjenim kranjski reprezentaciji in zbornici. Na to so res kmalu oboje nastanili v nekdanji vojašnici pod upraviteljstvom Ljubljanskega mestnega sveta. Razvitek ni bil uspešen. Pokazalo se je, da je kraj za zavod nezdrav, da od zavoda ni zadosti dohodkov; kaznjenci so pogostem uhajali, ker se je nad njimi premalo stražilo; l. 1759 so v zavodove prostore celo nastanili vojake. Tisti čas je bil just. dvorni svetnik grof Vilana-Perlas poslan kot cesarski komisar v notranje Avstrijsko preiskovat ujetništvo in v dotičnem poročilu, podanem cesarici, d. d. 8 decembra 1761, naglašala glede Ljubljanske pokorilnice, da je popolnem propadla. Dohajala so na to kranjski reprezentaciji in zbornici naročila, da je pokorilnico prenoviti, toda nekaj časa zastoj. Stoprav 1774. leta stopi po dolgih obravnava h na mesto prejšnjega zavoda nova občna pokorilnica in delavnica za Kranjsko. Po dotičnem patentu je pokorilnica bila odmenjena za „kriminalne in civilne delinkvente“, delavnica pa za delomrzne potepuhe in domače prosjake, da se tako preprečuje strogo prepovedano počestno beraštvo. Poglavitno delo kaznjencev je bilo, da so volno predli. J. Howard, ki je na svojem potovanju l. 1778 tudi na Kranjsko prišel, menda ni bil kaj zadovoljen z ujetništvom Ljubljanskim, ker je to-le pripomnil: „I omit particulars concerning the prison at Laubach in Carniola, as I cannot say a word in favour of it.“ Ko je cesar Jožef II. leta 1784 bil v Ljubljani, ogledal si je vse javne naprave v mestu, torej tudi pokorilnico in je povedal svoje mnenje o njej (kakor drugod), rekoč, da se pokorjencem predobro godi, ker imajo postelje in kurjene sobe, ker so tudi le morali presti in ulice pometati. Uže v pismu z dne 28. marcija 1784 je ukazal tedanjemu guvernerju I. grofu Khevenhüllerju, da mora to drugače biti. Namestu postelj naj se po zaporih rabijo goli pogradi (prične). hrana je morala biti odslej le voda in kruh in pokorjencem je bilo smeti sploh izplačati dnevnega zaslužka ne veliko nad 4 kr. — Ko so se pozneje takomenovane ilirske pokrajine s Kranjsko vred povrnilo nazaj k Avstriji, priredili so Ljubljanski „grad“, ki so ga bili Francozi nekoliko podrli, za kazenske smotre in ustanovili v njem 1815 zaporov — najprej za 70 do 80 kaznjencev — in ti zapori so tudi služili za najhujše ujetje državnih hudodelcev (karbonarjev). Dosedanja pokorilnica se je prepustila kriminalnemu sodišču in določila, da se vanjo vsprejemajo inkviziti. Sosebno so potem v Ljubljani pazili, da imajo kaznjenci pravega dela. Morali so na račun kaznilnice, ali pa za tovarnarje po pogodbi izdelovati platno in plahte ter sukno tkati; ker se jim je priznalo, kolikor so več zaslužili, navadili so se tako trajnemu delu in pridnosti. Poseben propis z dne 15. maja 1824 je to uredil. — O poznejšnji uredbi „c. kr. provincijalne kaznilnice na Gradu v Ljubljani“ prim. Appert Gl. tudi I. Howard: Appendix to the state of the prisons etc.; A. Wolf: Ein Handbillet Kaiser Joseph's II. (Beiträge z. Kunde steierm. Geschichtsquellen, 12. Jahrg.); — A. Dimitz: „Geschichte Krain's“ (1876).

„Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gl., za pol leta 2 gl.

Uredništvo je v Ljubljani, št. 8 na Bregu; upravištvo pa na Križevniškem trgu št. 7.